

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор
на пів року 10 кор
на чверть року 5 кор
на місяць 170 кор

За границею:

на цілий рік 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш; а не возьмеш милости і при не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових прасальців М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год. пополудни.

Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи авортає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня зазначайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подія і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Слава на вишних Богу, на землі мир, між людьми благоволєнє!

(+) Дваццятє столїтє почало ся з того часу, як над Вєфлємским вертепом засіяла ясна зоря провідна, а Ангел Господній звістив пастирям, що в убогій стаєні, в яслах, уродив ся з Пречистої Діви, давно ожидаий Мєсяц, божественний Спаситель свїта, Ісус Христос, а ангели радісно заспївали: Слава на вишних Богу, на землі мир, між людьми благоволєнє!

Ся пісня ангельска була заповітом нової доби, нового завїта, в котрім людство освїченє наукою Христа Спасителя мало з того часу жити в мирі, в згоді, в благоволеню, в любові. Зависть і ненависть, кривда і неправда мали уступити перед правдою і любовю, між людьми мала настати згода і супокій, свїтло мало заволодити над темрявою.

Одначе хоч стілько віків переминуло з того часу, як Христос Спаситель, ставши чоловіком, проповідував людям свою божественну науку, не обгорнула она ще всего людства, а навіть не всі християни переняли ся нею, не всі ще ідуть прямою стежкою, вказаною величними заповідями: любови Бога і ближнього. Все ще неправда і кривда занаморочує уми, а зависть і ненависть затроєє серця ісповідників Христової науки, тим то не може вдомащити ся мир і любов поміж людьми.

І українсько-руский наїд більш девяти столїтє ісповїдує Христову науку, але як же ще далеко до того, щоби він переняв ся справдешним християнським духом. Досить розвернути листи нашої літописи, щоби побачити, як Русь колись велика і могутна занєпала кормолами, завистю, неправдою і кривдою і своїх людей і судів.

І нині по стільки сумних досвїдах, по таких страшних невзгодинах навіть після відродін з тяжкого занєпаду, виринають серед української суспільности давні хиби, проявляють ся застарїлі грїхи, зависть і ненависть вносять отрую в народний організм, а неправда і кривда стає не раз попукою всяких починів, котрі не можуть принести добрих плодів.

Рїздво Христове, яке нині обходить свїтло вся Україна-Русь, нагадує нам, що з приходом на свїт божественного Спасителя засіяло для всего людства, отже й для нашого народу, свїтло розуму, і що тільки сему Сонцю правди належить поклонити ся. Свїтло сего Сонця правди нехай озаряє наш наїд, всі єго думки і почини, заповіді божественного Спасителя, наука нашої Церкви нехай буде підвалиною, основою всіх наших дїл і замірів, а тоді певно відродить ся до справдешнього життя нового і щасливого наш наїд, тоді успішно поборе всякі напасти, всякі змаганя на єго загибель, тоді за впливом і помочю Христової науки свїтло правди розженє всяку темряву, а під добродїйним впливом Христової Церкви киданє в рїдну ниву зерно видасть стокра-

тні плоди. Братньою любовю і згодою, яку наказує християнська Церква, готовостю всякої жертви, невсипущою працею одиниць поборемо всякі трудности і перепони і наїд наш стане сильно і безпечно поручинших культурних народів.

Моє знакомство з гр. Петром Ал. Канїєтом. (Вїмкє із «Споминок з моего життя».)

З кінцем серпня н. ст. 1898. р. відбував ся в Києві зїзд природоислєдцєв, на котрий я дістав також запрошенє. Хоч уже кілька раз перед тим був я гостєм у «матери руских городів», однак бажав покористуватись також сею нагодою, щоби познакомити ся з учєдми і письменниками, які мали прибути на сей зїзд з різних сторін до Києва. Я добув собі в тїй цілі заграничний паспорт в тугешній деревній поліції і звернув ся до російського консуляту о візу. В першій комнаті сидїло двоє урядників-жидів, котрим я предложив свій паспорт. Один з них прочитавши моє назвиско, почав дуже нильно передістувати одну величезну книгу, відтак другу, вернув ще раз до першої, так що се листованє трвало майже чверть години і вже тоді звернуло мою бачність. Відтак написав він візу, прибав печатку і пішов до другої комнати до секретаря консуляту (консуль був тоді на відпустці) за відписом. За хвилю я мав паспорт в руках, зложив приписану такеу і пішов додмєв. Та ледво всїв я прийти до хатї, як згадаий урядник з консуляту приїхав за мною повозкою і заявив мені, що має приказ, відобрати мені паспорт. Зачудований свитав я о причину і дістав на се відповідь, що мені заборонєно їхати в Росію, та що можу з ним поїхати до консуляту, а там вже дізнаюсь про причину. Я поїхав до консуляту і тоді вже почала ся розмова на сю тему з секретарєм консуляту. Він показав мені печатану in folio книгу, в котрій рядком були списані назвиска тих людей, котрим візд до Росії був заборонений. В першім стовици було моє імє і назвиско: *Александръ Баранскій* з додатком: *примѣты известны*, а в останнім розпорядок заборони з року 1892, не згамав я собі вже, з якого місяця. На се замітив я, що був і в 1893 та в 1894 р. в Києві і ніхто мені не робив ніяких перепон. «У нас так буває, відповів на те секретар, що поки виданий розпорядок дійде до пограничних властей, то минає не раз і два роки». Причина, для якої мені візд до Росії заборонений, я таки не дізнав ся, секретар перечеркнув візу, звернув такеу і я розпрацавши ся з ним, вийшов з єго комнати. В передній комнаті задержав мене згадаий уже канцєлярійний урядник і радив мені, щоби я телеграфїчно звернув ся до департаменту поліції в Петербурзі, а можу ще дістати дозвіл. Я послухав сеї ради, зараз таки 28. н. ст. серпня телеграфїчно просив департамент поліції о дозвіл їхати в Росію, заплативши за телеграму 6 р. 72 кр., одначе не дістав відповіді ані другого ані третього дня, а коли тимчасом проминув речинець зїзду, я вже не турбував ся відповідю. Аж в половині листопада 1898. р., коли я пробував у Відні, наспїла через львівську дирекцію поліції відповідь, що департамент поліції не прихилив ся до моєї просьби.

Така полагода справи вразила мене, бо я

не почував ся до ніякої вини, щоби мав стояти на сисї заграничної держави разом з усімаи аличивниками і ворохобниками і я постановив доходити сеї справи в міродатних кругах. Нагоду до сего подїв мені заповіджений на серпень 1899. р. в Києві архєологїчний зїзд, на який вибирали ся деякі галицькі і буковинські Русини і я також зголосив ся до графинї Уварової о членську карту, котру небавом одержав, зголосивши також реферат до язикової секції. Треба було тепер постарати ся о паспорт і в тїй цілі звернув ся я до нашого міністерства заграничних справ, де розповів усю річ з паспортом на вторїчний зїзд в Києві. Гр. Толуховский приїк мені влати ся в сю справу, а крім того я сам звернув ся в половині лютого 1899. р. особисто до гр. Канїєта.

Передовсім оповїв я гр. Канїєтові цілу пригуду з вторїчним паспортом і заявив, що бажая поїхати сего року на архєологїчний зїзд до Києва, на котрий уже прислала мені гр. Уварова членську карту. Гр. Канїєт був прямо зачудований заборонною візду до Росії виданою що до моєї особи і почав розвивати ся, що на мою думку могло причинити ся до сего. Я зовсім ширє заявив гр. Канїєтові, що печатко виступав я не раз проти правительственной системи в Росії, промовляв про се також і на засіданях австрійської делегації, в Історії Руси, як і в Вїмках з укр.-рускої літератури станув на становищі самостійности і окреминости українсько-рускої мови й літератури, одначе ніколи і нігде не виступав ані проти держави, ані проти династїї російської, а кілька раз був в Росії, поводив ся там льяльно, не вдавав ся в ніякі агїтації, бо ца се не позволяє вже саме моє становище урядове.

Гр. Канїєт вислухав се поясненє з великою увагою, одначе вжеж таки ще не міг в тїм усїм добачити причини заборони для мене візду до Росії і свитав, чи я не догадую ся, що могло бути попукою до тої заборони.

— Догадую ся, відповів я, що се стало ся на основі доноса московської агенції львівської, котра мене безнастанно напастує, слїдить кожний мій крок і про кожний мій виїзд до Росії не тільки звїщала в своїм органі, але одного разу, коли я приїхав до Києва, в той день як раз появиля ся в «Кїєвлянїнї» ветушна статя про мене і місячник «Правда», а разом з тим вилєтєно там гр. Войтїха Дїдушицкого і ягайлоньску ідею, показуючи поліції-мов би пальцем на мене. Тимчасом у мене були лише наукові і літературні взаємини з Україною і єї письменниками. Я оповїв, що вперше їздив до Києва в р. 1885, щоби там з заводовими істориками і письменниками уложили програму видавництва «Рускої Історичної Біблїотеки», котру почав я з 1886. р. видавати і забезпечити собі літературну поміч. Небавом дізнав ся я, коли вислав перші томи сего видавництва до міністерства в Петербурзі з просьбою о дебіт в Росії, що там вплинув зі Львова донос,¹⁾ начєб Руска Істор. Біблїотека виходила за гроші кн. Адама Сапїги і мала метою містити революційні твори вимірєні проти Росії, коли тимчасом там містять ся твори Костомарова, Іловайского, Антоновича і т. и. в у-

¹⁾ Сї і тим подібні доноси ішли від добре відомого всїм у Львові члена московської агенції, звичайно під псевдонїмом: *Адела Карвовская*.

країнсько-руським перекладі, котрі там були печатані московською мовою з дозволу російської цензури²⁾.

— А! тепер вже здогадую ся, що могло бути причиною заборони для вас візду до Росії, промовив гр. Капніст. В Росії був у XVIII ст. політичний рух, котрий у нас звуть сепаратизмом. Мій дід мав також живу участь в сій руху, написав навіть Оду на Рабство з нагоди заведення кріпацтва царицею Катериною II,³⁾ однак сей політичний рух опісля затих, а остав ще літературний сепаратизм, на котрий наше правительство також глядить нерадо. Отсе імовірно на ваше видавництво Рускої Історичної Бібліотеки глядять там як на пособлюване сему сепаратизмові літературному і се могло причинити ся до тої заборони. Оставте мені ваш паспорт, я виплю до міністерства внутрішніх справ, звідтам засягнуть ще інформацій від киевського генерал-губернатора, однак такі пересправи у нас тривають кілька місяців, отже не сподівайте ся скорого рішення.

Я розпращав ся з гр. Капністом, котрий зробив на мене вражінє вельми освіченого а при тім приязного і людяного чоловіка і з кінцем червня 1899 р. дістав я через львівську дирекцію поліції дозвіл їхати в Росію з заміною, що маю подати точно день і напрям візду до Росії, щоби можна там заздальгід повідомити пограничні власти, аби не робили ніяких перепон!

Мимоходом годить ся на тім місци і при сій нагоді пригадати, що так само як російська поліція вважає мене небезпечним сепаратистом, був я також о очах галицької поліції такою небезпечною особою задля того, що вертаючи в 1885 р. з Києва віз з собою кілька томів Архіву кievської археогр. комісії, 2 великі томи Указателя до сего архіву і інші історичні книжки⁴⁾.

За загаданим окремим дозволом з міністерства внутр. справ в Петербурзі виїхав я 11. н. ст. серпня 1899 р. на археологічний візд до Києва на Радивилів, де погранична сторожа обійшла ся зо мною вельми чемно і навіть не дуже додивляла ся за рукописню, яку я мав з собою яко реферат для языкової секції. В Києві зустріву ся з проф. В. Коцовским, проф. Стоцьким і ин., познакомив ся з многими ученими в Росії і всіх славянських земель, (були й деякі польські учени), однак ми не брали діяльної участі в засіданнях візду, позаяк на наше домаганє, щоби можна читати реферати українсько-руською мовою, прийшло з Петербурга таке рішення, що можна читати укр.-руські реферати але лише при зачинених дверех і участі найбільш 25 членів. Заході графині Уварової, щоби виднати необмежений дозвіл для українсько-руських референтів, показали ся отже безуспішними, а коли она дістала згадане рішення, відповіла міністрови, що не має до розпорядимости поліції, наколиб явив ся случайно 26-ий член або 27-ий на заєданю, щоби такого видалити із салі. За ту смілу оборону свободи українсько-руського слова, пішов я з проф. Стоцьким зложити подяку гр. Уваровій, председательці візду, і при сій нагоді розвела ся доволі широка і цікава розмова на тему наших зголошених рефератів. Коли я подякував за окреме висланє

²⁾ Рускій Істор. Бібліотечі не дано дебиту до Росії.

³⁾ Дід помершого у Відні 2. н. ст. грудня 1904 амбасадора, Василь В. Капніст, приятель Державина, поет-сатирик і комедіантсець, написав комедію Ябеда, в котрій остро і уціпливо картає російське чиновництво, а в 1783 р. написав Оду на Рабство, в котрій Україну свою — отчизну називає — скорбною вдовицею, а в останній строфі звертає ся сими словами до цариці Катерини II.

„Дашь зрѣть вамъ то златое время
Когда спасительной рукою
Верить постыдно сложить бремя
Съ отчизны моея драгой.
Тогда — о лестоно упованье
Прервется въ тѣхъ краяхъ степе-

нанье.
Гдѣ въ первой разъ узрѣль я [свѣтъ;
Тимъ, вмѣсто воплей и стенаній,
Раздастєя шумъ рукоплесканій
И съ щастьемъ вольность процвѣтеть*...
(Основа, 1861, III. додаток).

⁴⁾ Порівн. Ів. Е. Левицькій, Александръ Барвiнський, біографічно-історичний очеркъ, Львів 1901, стор. 13 і сл.

членської карти і згадав графині про свій реферат о носових звуках в славянських языках, замітила она: »Яж сей час написала президенту «Общества Истории и Древностей» в Москві вел. князю Сергію, які то небезпечні українські реферати!»

Відвідавши по візді ще Шевченкову могилу з галицькими і буковинськими земляками та деякими Українцями, вернув я без всяких перепон скрізь границю домів.

Ол. Барвiнський.

Конституція або революція.

Неповодженє Росії на далекім Сході не остають без наслідків на внутрішні відносини держави. Упадок Порт-Артура є підоймою для сводободолюбних живел Росії. Критичне положенє воєнне — в виду сего, що Ояма одержить сильні підмоги з під Порт-Артура против Куропаткіна, а Рождественський не зважить ся перебиватись через двічі сильнішу японську флоту до далекого Владивостока — ще більше одривує реформаторський рух в європейській Росії, яка причину всієї дотеперішної невдачі і жертв добачує в лихій адміністрації держави.

З Петербурга телеграфують, що президент московского земства кн. Трубецкий переслав міністрови внутрішніх справ кн. Святополк-Мірскому слідуєчий лист: Ясне вельможний князю! Я одержав нині адресу московского земства, уложену до царя і як президента сих зборів можуть природно уважати мене автором сеї адреси та я і приймаю за неї відповідальність і ніколи сего не таїв; не таю, мимо що правительство вже по прийнятю сеї адреси оголосило звисний комунікат. Отсим хочу пояснити князеві і просити его, щоби доніс найпокірнійше цареві, з яких причин я позволив земству висказати свої погляди, які також і я поділяю вповні.

Росія находить ся тепер і добі анархії й революції. Що тепер діє ся, се не тільки заворушенє молодіжи, а радше рефлекс загального стану, в яким находить ся тепер російська суспільність, а який є незвичайно небезпечний для цілої суспільности, а особливо для уєвьяченої особи царя. Тому є обовязком кожного вірного підданого всякими средствами запобічи такому нещастю.

Сими днями я мав щастє представити ся цареві і окруженю, о скільки се я міг, зложити йому сирозданє про теперішний стан суспільности. Я старав ся пояснити цареві, що під добу діє ся, „*н'est pas une simple emente, mais une revolution*«. А відтак я старав ся витолкувати монархові, що втручє російський нарід в революцію, якої він собі не бажає. Лежить в руці царя не допустити до сего. А веде до сего тільки одна дорога, іменно довіра царя до народу і до станів.

Я глибоко пересвідчений, що коли цар тільки позволить станам звернути ся до него, то Росія стане спасеною від всіх жостокостей кровавого повстаня, яке їй грозить. Нарід підопре тоді свого цісаря, его автократию і его волю. При такім настрою всіх, коли всі думають зі страхом про можливі розрухи, не лежить в людській силі відмовити людям можности висказаня, що кому лежить на серцю і що его болять. Не надає ся теперішня хвиля до мовчанки, коли вітчизна в небезпечности. Не вільно забувати про се, в яким положеню находить ся тепер сї, що мають родину і діти. Коли я, як президент зборів земств приязно ся повинним за сю адресу, то мое сумління супротив царя є зовсім чисте і сунокійне.

Різдвяна ніч.

Було се на сьвятій вечер, всі поїхали до церкви, окрім мене і бабусі. Здає ся, що ми були самі на всю хату. Ми не могли їхати, бо я була маленька, а бабуся старенька. Обидвом нам було так сумно, що ми не могли поїхати до церкви і послухати коляд та надивити ся на сьвітло при яєдках.

Але коли ми так сиділи в самоті, почала бабуся оповідати.

— Був раз чоловік, оповідала бабуся, і вийшов темної ночі, щоби позичити огню. Ходив від хати до хати і стукав до дверей.

— Люди добрі, поратуйте мене! — кликав — се невіста повила як раз немовлятко, треба огонь розложити, щоби троха огріти її і немовлятко.

Але се вже була глуха північ, всі люди поспули, ніхто не відзивав ся.

Чоловік ішов та йшов. Наостанку гень далеко побачив блеск огню. Звернув ся отже в ту сторону і побачив, що на полі горіла ватра. Богато білих овець лежало навкруг огню і спали, а старший пастух чатував над чередеою.

Коли чоловік, що йшов позичити огню, підійшов до овець, побачив, що в ногах пастуха спали три великі пси. Всі три зірвали ся, почувши чужинця, відчинили широко свої пащеки, якби хотіли брехати, але не чутно було їх голося. Чоловік бачив, як на їх хребтах найжила ся шерсть, як їх вискалені острі зуби лищали ся до сьвітла ватри і як они кинули ся до него. Один пес хватив его за погу, другий за рамя, а третій за горло. Але щокі і зуби, якими хотіли его кусати, були немічні і се скалічили чоловіка.

Хотів отже йти дальше за тим, за чим пустив ся. Але вівці лежали навкруги так тісно збиті одна при другій, хребтом до хребта, що не міг поступити ся. Тоді вступив на хребти овець і перейшов по них до ватри, а ні одна вівця не збудила ся, ані ворухнула.

Стілько оповіла мені бабуся без перепони, але тепер я перервала її.

— Чому вівці не збудили ся, бабусю? — спитала я.

— За хвилюк дізнаєш ся — відказала і оповідала дальше:

— Коли вже чоловік дійшов до ватри, глянув пастух на него. Сей пастух був то старий, понурий чоловік, загонистий і суворий для всіх. Скоро побачив чужинця, як зближав ся, хватив свій довгий, закований костур, що звичайно мав при собі в руках, пасучи вівці, і кинув ним в приходця. Костур полетів із сьветом прямо в него, але поки его досягнув, звернув ся в бік і помімо чужинця покотив ся далеко на поле.

Тут знов перервала я бабусю.

— Бабусю, чому костур не хотів ударити сего чоловіка?

Але бабуся не думала відповідати на се, лише дальше розказувала.

— Тоді приступив чоловік до пастуха і промовив до него:

»Друже, поратуй мене, позич мені трохи огню. Невіста повила як раз немовля, треба огонь розпалити, щоби її огріти і дитятко.

Пастух хотів уже відказати, але коли помітив, що пси не скалічали чоловіка, що вівці перед ним не розбігли ся, що костур не вдарив его, злякав ся трохи і не міг ему відмовити сего, о що просив.

»Возьми собі, скільки хоч« — сказав до приходця.

Але огонь уже догаряв. Не було вже в нім ані полін, ані колодок, лише великий стіс жару, а чоловік не мав із собою ані лопатки ані ведра, щоби набрати сеї грани.

Бачивши се, повторив пастух: »Бери, скільки хоч«, бо рад був з того, що чужинець не зміє забрати огню з собою. Але чоловік схилив ся, вибрав руками грань з попелу і загорнув у полу плаща. А та грань ані не парила его рук, коли нагортав, ані не палила одежі. Поніс сю грань, начеб то були оріхи або яблука.

Тут перервала я оповідає бабусю новим питанням.

— Бабусю, чому грань не попекла сего чоловіка?

— Дізнаєш ся про се, відповіла бабуся і розказувала дальше.

— Сей пастух, злий і понурий чоловік, побачивши все те, зачудував ся:

»Що се за ніч така, що пси не калічать, вівці не лякають ся, костур не бе, а грань не палить! — Завернув отже чужинця і спитав:

»Що се за ніч? І звідки все те проявляє тобі таке милосерде?»

Тоді відповів чоловік: »Наколи сам не прозриш, не можу тобі сказати«. І хотів поспішити в свою сторону, щоби огріти невісту і дитятко.

Тоді подумав пастух, що не повинен спустити з ока сего чоловіка, поки не дізнаєся, що все те значить. Встав отже, пішов за ним, аж зайшов там, де опинився чужинець.

Тут замітив, що сей чоловік не мав навіть хати, що невіста з дитятком ночували в скалистій яскні, де не було нічого, лише нагі, зимні стіни каміни.

Нараз прийшло пастухови на думку, що се бідне, невинне дитятко може замерзнути в яскні і хоч був такий суворий, взяв его жалі і він постановив поратувати бідне немовля.

Зняв отже клунок з плечий, виняв з него білу скірку рунисту в ягнати і дав чужинцеві, щоби обтулив дитятко.

В тій самій хвилі, коли зробив сей милосерний учинок, розкрили ся ему очи і побачив, чого перше не видів, і почув, чого перше не міг дослухати ся.

Побачив wokруг себе ціле пасмо срібнокрилих ангеліків. Кождий з них мав арфу в руках, а всі співали голосно про се, що народив ся Спаситель, що відкупив съвіт з гріха: «Слава на висоті Богоу!»

Тоді зрозумів, длячого всі сотворіли такі раді були сей нощі, що нікому не могли заподіяти ніякої кривди.

Та не лише близько себе бачив пастух ангелів, они були всюди. Сиділи в яскні і на горі, уносили ся повід небеса, маяли ся великою громадою по дорозі, а минаючи яскню, задержували ся, щоби споглянути на дитятко.

Радість і втіха, спів і граня гомоніли навкруги, а все те видів пастух сеї темної нощі, в якій спершу не міг нічого добачити. І така радість переняла его, що ему розкрили ся очи, він упав на вколінки і дякував Богоу.

Сказавши се, зітхнула бабуся і промовила: — Все, що бачив пастух, можемо й ми видіти, бо ангели в кожду ніч Різдва Христового уносять ся на небі, треба лише, щоби ми прозріли!

А відтак положила бабуся свою долоню на мою голову і сказала:

— Се зятям собі, бо се така гравда, як то, що я гляджу на тебе, а ти на мене. Не залежить се від свічок і ламп, ані від місяця і сонця, найважливіша річ, щоби ми самі очи мали достойні оглядати велич Божу.

Подемо перекладом одну з «Легенд Христових» знаменитої сучасної поетки шведскої, учительки Зелми Лягерляф. Сі легенди, що жи описують ціле жите божественного Спасителя, навійні такою теплою, щирою а високою поезією, що зуміють загірті серця скостенілі серед нияйшої байдужности всесвітньої. Перегодом подамо дещо більше з сих величних картин.

Ол. Барвінський.

ІВАН КОССАК

„Бог Предвічний!...“

(Різвяна картина з заточеня).

I.

Вечеріє.

Вітер силіє платами ясного, біленького снігу, силіє а силіє — силіє безустанно.

В селі тихенько. Мов завмерло оно. Ту і там відгавкють ся собаки і знов тихо, спокійно.

Лише вихор свище, гудять, силіє мотильним снігом, гонять ним по темних лугах, чорних борах — засипує ним дороги — обліплює дерева, хати.

II.

Школа. Новий хороший будинок. Комнати помешканя учителя ясно освічені.

Служниця поравсь з молодогоу газдвиею.

Вечера на столі.

І входить він у Ідальню, крає повільно «просфору» (так як у его батьків було), мастить чистеньким медом, дрожакою рукою підносить до гори — другою пригортає до себе молодую жінку-товаришку.

Хотів проговорити слова щирі — пестливі, слова желань... не вдержав — щокі задрожали — з счий потекли густі горячі сльози.

Они обов обняли ся щиро — сердечно, обов гірко — гіренько заридали.

А Іночка мала, що забавляла ся великою лялькою, що їй днесь бабуся принесла — прибігла до них, зваблена їх шльоханем — і собі розплакалась.

І потекли сльози — горячі сльози — молодого батька — молодой матері — малесенькой доні.

Плачом — сльози зачали «Святий Вечер».

III.

Вечеряли. Він силував ся на спокій. Годі було

Так тихо — сумно тихо докола.

І Іночка, що звичайно тільки гамору справляє, днесь сидить спокійно на своїм високім кріслі — глядять своїми мудрими очима на засумованого татуса — на зажурену мамусю.

— Чогож їм сумувати — гадає в своїй яскній головці — бабуся прислала ляльку, риби — о дуже великі риби, меду, масла всього — всього...

Він і она відвертали від себе очи — боялись їх зустрічі — бояли ся, щоби знов не розплакались.

Так тихо, тихо тут. Троє їх тут — троє — так далеко від своїх — так дуже дуже далеко.

Троє їх тут — троє — а докола чужі, чужі, зовсім чужі люди...

IV.

На дворі вихор свище. Село мов вимерло. Ту днесь не святкують.

Вже два тижні минуло, як святкували тут.

Св'ято Боже — св'ято любви — спокую Різдва Христового.

Дорогою спішить молодий мужчина. Сніг обліпив его цілого — ему байдуже, різко протерась в перед.

Спішно ему — хоть вихор силіє снігом в очи — хоть піт ллеть ся з его чола — він певними кроками спішить в перед.

Три милі днесь зробив — три милі серед такої сніговиці, такого вітру — перелетів, щоби відвідати друга — заточника, щоби поговорити своїм рідним словом, щоби пересвяткувати сей вечер, сей перший між чужими «Святий Божий Вечер».

V.

— Хтось колядує! — ха-ха-ха — приснило ся ему, коляда тут?!... се вихор, вихор так свище.

Слухає... ні — ні — не коляда се — се здавало ся ему.

Чує стук на коритарі, наслухує... протіврав очи... слухає... слухає... Боже, Боже!... коляда... коляда... наша, наша коляда...

Прибігла жінка, прибігла доня маленька, війшов друг — товариш — і з глубини їх сердець — війшла пісня-коляда — пісня радости — хвали, пісня щастя — св'ята коляда могоча: «Бог предвічний!...»

І довго ще в нощі, пізно гень гень пізно лунала коляда: «Бог предвічний народив ся!...»

НОВИНИ.

— Календар. В суботу: руско-кат. *Рожество Христ.*; римо-кат. Валентина — В неділю: руско-кат. *Соб. Пр. Богор.*; римо-кат. Северина — В понеділок: руско-кат. *Стефана первомуч.*; римо-кат. Марціяні, Юл. — Вівторок: руско-кат. Муч. в Ником; римо-кат. Павла.

Христос раждаєт ся! Сим привітом зустрічаємо нияйшого дня всіх наших П. Т. передплатників, читачів, дописувателів, всіх наших прихильників, всіх добромислячих і щирих робітників на нашій народній ниві і весь українсько-руський народ на цілій землі та желяємо Вам всім веселих і щасливих Різвяних св'ят: «На щастє Вам, на здоров'є з сими св'ятами; якесьте дочекали, абиьте так опровадили — в щастю здоровлю на рік дочекали.» Христос раждаєт ся!

— З України дістали ми отсей Різвяний привіт:

«Щастє й гаразд Вам, мир в Вашій хаті: Най добро всяке сливає, Наша родино, любенькі братя, Най про вас лихо й не знає, Щоб недостатків не зазнавати: Радуй ся, радуй, Руская Мати!»

Ангел небесний, най між Вас сходить Нині із Божим дитятком, Всьо майно Ваше і Вас хоронить Від недуг всяких й припадку, Щоб рік від року разом співати: Радуй ся, радуй, Пречистая Мати!...»
Коховка (тавричкої губернії).

Павло Бондаренко.

— З Нечуївського св'ята. До нашого звіту з ювілея Івана Нечуя-Левицького мусимо додати еще звістку про греміальні відвідини Галичан-делегатів в домі Ювілята. Дир. Борковський привітав господаря короткою, а сердечною промовою в імені всіх гостей. Ювілят шутками та веселими замітками постарав ся розвіяти «офіційність» сих відвідин, а заступити їй сердечністю. І справді гості почали ся зразу цікавити то на рідкі видання, розложені на столі світлиці, то на памятки, одержані ювілятом тенер і тому 10-літ, в день 25-літнього ювілея своєї літературної діяльности. Привітливий господар поясняв на етнографічний карті простори замешкані нашим народом в Росії, додав цінні замітки про наречі та язикові впливи і переміни і в тій інтересній, живій розмові ми не чули ся, як треба було пропатись. Ювілят мешкає при Пушкінській улиці в самім осередку міста, в партеровім домку через подвірє, з гарною верандою і виходом на город, в яким мимо зимової пори видно було темні смереки і гущаки дерев, де не тяжко можуть гвідити ся в літі соловії. Спокій, мир і поезія розлягли ся над тихою оселею невипучого письменника-ювілята.

— Позір Родимці! При св'яті Різдва Христового спішать Старшина львівського Товариства гімн. «Сокол» зложити Вам щирі желаня веселих та щасливих Св'ят. Гаразд! — *Старшина.*

Баль «Сокола» у Львові. Позір руські красавиці! у сегорічній мясниці одинадцятого лютия в суботу просимо всіх на охоту: прилітайте до столиці на соколські вечерниці в сали «Народного Дому»; жалю не буде нікому. Позір дівчата! гуртом прибувайте: Соколка і Сокол як стануть у пару, Соколка Сокола поведе під хмару, де ясне сонце сяє; дівчата злітайте! Соколами, панове, бистрими летіте, бо для всіх соколів то велике св'ято: будемо дня того у Львові справляти з танцями вечерниці; панове спішіте! — *Гаразд!*

Комітет.

— На баль техніків запрошена днесь розсилемо. Селиб з вини пошти або неточности адрес они не всюда дійшли, то просимо звернути ся по запрошенє до нас: Вечерковий комітет «Основи», Львів, ул. Льва Сашига ч. 19.

— Кружок молодих аматорів при тов. «Сокол» в Камінці струм'я уряджує дня 9 с'чня 1905 в сали товариства вечерниці з отсею програмою: 1) Шевченко-Вербицький: «Думи мої»; виконає муж. хор, 2) Відчит: Старинний руский театр і значіє Я. Гаватовича, 3) Я. Гаватович: Інтермедія I. по акті другім, — грана перший раз в Камінці струм. 1619 р., 4) Масляк-Вербицький: «Де Дібро наш», — виконає муж. хор під батутю Вп. др. І Максимовича, 5) Руданський: «Подорож до Єрусалиму», дует, 6) Котляревський: «Дід рудий», сольо-спів з опери «Наталка Полтавка», 8) Я. Гаватович: Інтермедія II. по акті третім. — Ціна місць: Крісло I рядне 1 К, кр. II-рядне 60 с., місця стоячі 20 с.; для Соколів і війскових 10 с. Дохід на добродійні цілі. Початок о 7. год. вечером.

— Читальня «Просвіти» в Лежайску. Дня 12 с'чня о 4. год. по полудні відбудуть ся в Лежайску посвященє і перні конститууючі загальні збори Читальні «Просвіти» з отсею порядком: 1) Отворенє зборів і поясненє статутів. 2) Виписи членів. 3) Вибір виділу. 4) Внесеня членів. По зборах о 7. год. вечером відбудуть ся в сали на прихідстві музикально-декламаційні вечерниці, з котрих дохід призначений на ново засновану читальню. Просить ся всіх місцевих і сусідних патріотичних Русинів, щоби своєю численною участю поперли наше народне діло та причинились до величавости того народного св'ята на границях Русі. — За членів основателів: о. А. Паславский, М. Комаринский, Л. Кішакевич.

— З тов. «Родина» у Відні доносять нам, що на загальних зборах 25. грудня м. р., які рішшли оконечно дальшу судьбу товариства в борбі з тутешніми кацапами, вибрано старшину по волі патріотичної більшости українських робітників і переможею тим самим забіги «Качковян», які намагали ся товариство розбити і перебрати в качанські руки або злити з гончеством Качковського. До бібліотеки тов.-а напали вже коле моськовського ємтія, а членів перетягати до «гончества». На щастє отямили ся «Родинани» ще вчас і вимели ту погань з поміж себе, згуртували ся опять доволі українського правора і при помочи інтелігенції вибрали знова старшину, яка збереже тов. о від нападів качанської ноголі. До старшини увійшли: звисний зі своєї енергії та добрий патріот Ференчак голова, Павлів заступник, секретар Андрій Лесько, касиєр Зіман, Мельник, Вовк і Кривонос. На заступників вибрано: Квіцького, Горуховського і Коваля.

а до контрольної комісії: Льва Василюка і В. Локтя. — Так вже раз скоріше з товариства зашників славного «атца Семіонова» і роздатувану касу приведуть тепер знова до ладу. Щастя Біг новій старшині поправити лихо, яке товариству накопило прихвостні кацієських «Качковян», що неважили ся були «Родину» зруйнувати.

До наших П. Т. передплатників чотири просяби: 1) Хто прийняв на себе обов'язок передплачування нашого дневника, повинен пам'ятати, що до видавця часопису необхідно потрібна велика скількість паперу, чорнила, пер, удержаня редакційного, адміністраційного, експедиційного і друкарняного персоналу, а в нашій країні такі звичай, що за все треба собено платити. 2) У виду того було би несовісно, не платити пренумерати, до якої передплатник зобов'язав ся. 3) Передплату належить з гори, вирівнувати точно що місяця, чверть-міся або цілорічно, бо звісна всім приповідка: «Заким сонце зійде, роса очи виється». 4) Кожний з передплатників повинен інформувати редакцію, що діє ся в его місцевості, чи околиці, а що могло би заинтересувати широкий загаль наших читачів. Дописи повинні бути писані чітко і на одній стороні карток, та стверджувати лише вірно дійсні факти.

— Свідство в справі подій в угорськїм парламенті з дня 13. т. м., коли чоломано стояли і криєла та побито парламентарну сторожу, виявляю ся, що в тих розбоях брало участь 41 послів. Тепер тих всіх послів переслухує поліція, бо по роз'язанню парламенту скінчила ся їх посольська нетикальність.

— Зїзд російських дневникарів. За дозволом правительства відбула ся в Київї нарада місцевих дневникарів і письменників, в справі нарад над програмою всеросійского зїзду дневникарів. Всі учасники наради згодили ся на погляд, що потреба устроїти зїзд і порішено старата ся о дозвіл у правительства. Про основних нарадах київські публіцисти і літерати ухвалили отєї точки, які мали би вїйти до програми зїзду: 1) Про условини, які могли би забезпечити в Росії цілий праці, без різниці язиків, свободу, запоручену основними законами державними. 2) Про условини діяльности провінціоальної праси. 3) Утворене гонорового суду для праси. 4) Управильнене відносія межі видавцями а сотрудниками; уложене загальних приписів і нормальної умови межі видавцями а редакторами. 5) Недільний і святочний супочинок. 6) Віднова діяльности союза письменників і 7) утворене в цілій Росії заводових союзів дневникарів і уложене условин їх діяльности. До подрібности оброблєння тих точок вибрано окрему комісію.

— Селяньска Бурса в Станиславові (торговица, дїм проф. Закальського) просять на коляду о датки чи то в грошах чи то всякого рода натуралїях. Зима тяжка, помочи нам потрібно багато. — о. А. Бульвицкий.

— Дрібні вїсти. В Стрию номер вчера на удар серця Евген Абрагамович, радник суду і посол до державної ради з великої нещїлости. — Варшавський генерал-губернатор Чертков є умираючий. — Бурмістром Товмача вибрано лікаря д-ра Говурка, а его заступником міщанина п. Бурчньського.

Рождество Христове.

В тїнь вечера ховавсь вертеп.
«Остань ся тут, Марїє!»
Иду глянути на шлях, на стєн, —
Чей поміч нам наспїє.»
Йшов Йосиф степом. Вітер вїтих.
Скрїзь тихо стало, глухо.
По небу хмарка пливши, вмиг
Спинила ся без руху.
За хмаркою в здогнї летїв
Здогонєць бистрокрилий.
Летїв, летїв і затремтїв,
Під небом став безсилий.
Зганяли стадо чабани,
Щоб скорше дома бути.
Всї прутї підняли вони —
Та не स्वाдають прутї.
Над стадом мов закляк орел,
і мов заклякло стадо.
Дарма що в воду влїз козел,
не це, хоч пив би радо.
Над шляхом купка нічліжан,
сидїла при вечери.
В тїм пара знявсь над казан,
стоїть мов на папєри.
А хто до губи ложку нїс,
спинивсь серед дороги;
хто-ж очі до небес підвів,
дививсь як в час тривоги.

А над вертепом вже звїзда
займала ся помалу
А небо, землї і вода,
і все, що жило, — ждало.

5. січня 1905.

В. Щурат.

— Запросини до передплати. Як завжди ми мали одну ціль і одно бажанє, так і тепер ми одушевлені ним: стояти в оборонї прав нашої Церкви і народности та накликувати народонїв до єдности. В тїм згледї ми на сім місци писали давнїшими роками: «На тїм становищу будем тревати непоколебимо і konsekventно! Нашого національного стиєту не дамо поневїряти людям, що давно вибились зїд него і стали на чужу службу. Ми віримо, що надїйде та хвиля, коли весь табір народонїв стане плече об плече до борби за народні права, а на своїм прапорї напише слова: «Проч зі злукою а ренегатами! Наша справа за чиста і за сьвята, щоб до неї посємїя мішати ся нечистї руки!»

Ся хвиля вже, славити Бога, надїйшла. Се лєхай стане доказом, чи ми «непоколебимо і konsekventно» все стремїли до народної єдности, щобі наші народні сили повернули на зміцненє українсько-рускої ідеї і зрїст нашого національного розвитку. Ми давали нераз голос людям, що стояли посторонь від нашого табору щобі через прилюдну вимїну гадок проясувати душну атмосферу наіших партійних відносин.

До сєї високої ціли будемо змагати і дальше всіма своїми силами, а щобі се сповнити, ми постарали ся також о збільшенє числа наших дописуватєлїв на провінції та запевнили собі співучасть визначєних сучасних писатєлїв в наших фейлетонах.

З новим роком зачнемо друкувати велику історичну поміч одного з виднїйших наших письменників, а також драми, нагородженї на конкурсі тов. ім. Котляревського. Крім того маємо в теї більшю скількість дрібнїйших оловїдань і повель, як також і поезїї пера Осипа Маковєя, Богдана Лєвкого, Сильвестра Яриченського, Остапа Луцкого, Дєниса Угвівця, Уляни Кравченко, др. В. Щурата, Л. Лопатинського, Я. Гордійського, Франца Михайлова, Ілька Гаврилюка і др.

Дякуючи сердечно всім нашим Прихильникам, що своєю працею і заохотою піддержували нас в тяжких нераз хвилях, просимо їх також на будучє о ласкаву поміч та о приєднуванє нам чимраз більшого круга передплатників.

Всїх наших довжиків просимо о ласкаве вирівнанє залежностей. Услїва передплати ті самї, що і в попереднїм роцї.

Редакция «Руслана».

Наука, штука, література.

Репертуар руского театру у Львові (в салї «Звїзда» при ул. Францїшканській). Нинї і в суботу представлєня не буде. В недїлю дня 8. січня другий раз «Ой не ходи Грицю та на вечерницї», драма зі співами і танцями в 5 дїях д-ра Олександра і М. Старицького. В понедїлок дня 9. січня: «Вихованєць», народна комедия зі співами і танцями в 3 актах і. Янчука. Вівторок дня 10. січня: «Дон Цезар» оперета в 3 дїях Дєлїнґера.

— Артистичний Вїстник, місячник посєвячений музицї і штуцї, за сїчень 1905 містить отєї статї: Від редакції. — Н. Вахнянин: Два реформатори церковного співу. — Домет. Лоджєвич: Наші видавництва за останні лїта (1900—1905). — Ст. Чарнецький: Sonata appassionata. — Дві роботи. — Ів. Труш: Відновленє аґайлонської каплицї на Вавели. — Ів. Труш: Артистичний орнамент окладинки. — Огляд музичний, театральний і штук плястичних. — Крім трєх ілюстрацій в тексті долучєно до сєго числа яко артистичну ілюстрацію портрет п. ии К. Гр. кїєти п. Труша і аркуш музичного додатку. І. ч. «Артистичного Вїстника» представлє ся одним словом знаменито, а зі складу редакції можна мати запорўку, що видвїяцтво сповнять совїсно своєю тяжку задачу і тому можемо поручити се видавництво нашїй публіцї. Піврїчна передплата 5 К., цілорїчна 10 К. Адміністрация: у Львові, ул. Вірменська ч. 2, II. пов.

Дзвїнок. Послїднє число «Дзвїнка» з минулого року зладженє вельми старанно та інтерєсно, з чого сєйчас було пізнати зміну в ре-

дакції, яку обняв один з молодих, а ширше звїсних наших письменників. Автора статейок не подаємо, бо мабуть він собі сєго не бажає, коли не підписав ся, але наведемо заголовки статейок, які є переважно его пера. Ось они: В нїч св. Николая (вірш і ілюстрация). — Лист до Мамцї. Дїбро (з ілюстрациями). — Чи знаєшь ти? — Старий дуб і дїброва. — Князь Сьвятослав. — Три роки на одній галуцї. — Володимир Масляк (з портретом). — Козача відплата. — Прѣдї і забава. — При сїї нагодї поручаємо «Дзвїнок» не лише для дїтий і молодїжи, але і сїльським читальням, з огляду на его патристичний зміст і ясний та легкий стиль. Рїчна передплата «Дзвїнка» стоїть 6 К.

Тєлєґрами

з дня 6. січня.

Будапешт. Вчера пополудни виїхав цїсар з поворотом до Відня.

Вїдень. Міністер-президент бар. Гавч конферував вчера з послами Катрайном, кн. Шварценбергом, бар. ЕЕльбертом і др. Демлем. В справї славянських паралєлок при семінариях в Тешинї і Опавї бар. Гавч заявив, що ту справу розгляне, але пізнїше.

Царгород. В останних часах много болгарских революционїстїв перейшло границу до Македонїи.

Бїлгород. Сербска скупштина ухвалила бюджет і відрочила ся до дня 23. с. м.

Льондон. Бюро Райтера доносить, що Японцї вже виїшли до Порт-Артурса.

„Ще не вмерла Україна!“
Піснї патріотичні і народні,
зложєні на фортепїані
ДЕНИС СІЧИНЬСКИЙ
Часть I: Музика, Часть II: Текст. 152 пісєнь!
Накладом книгарнї і складу пот А. Штаудахєр і
спїлка в Станиславовї.
Цїна 6 корон.
Набути можна у видавцїв і вї всїх книгарнях.
123(4—10)

РІДКА НАГОДА!!
надзвичайно дешево
500 штук предметів до окраси за 4 К.
Величавий позолочуваний годинник, точно йдучий, трилїтня гваранция, разом з відповідним ланцужком, 1 мужєска шовкова краватка, 3 штук найдєлікатнїйших хусток до сурдута, 1 муж. перстєнєць з імітацією шлїхотного камїня, 1 величава скїрїяна портмонєтка, 1 кишєн. туалет. зеркала, 1 пара свїнок до маншетів, 3 свїнки до сорочок 3% «дублє» золот. замok патєнт, 1 добрий нїкєлевий прилад до писаня, 1 елєг. дамска брошка (новїсть), 1 пара бутонів з наслідуваним брилїантом дуже дудячим окї, 3 предмети в дома необхідні. Все разом з годинником, котрий сам тїлько варт, коштовтє лише 4 корони. Вислаємо за послїдлатою, або за прєслатою належитостю через Ф. А. Гельб, Країв 40. Ризико виключєне, бо можна назад звернути.
124(1)

Др. Мирон Вахнянин
лікар клініки львівського універс., б. лінар клініки проф. Лайдєна в Берлінї
ордиує у внутрїшних недугах від 3—5 попол. ул. Академічна ч. 26. (мезанїн).

Colosseum
в пассажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
від 1. до 18. січня 1904.

Нова сензацийна програма.
Щодєнно о 8. год. вечер прєстєавлєє. В недїлї і сьвятї 2 представлєня о 4. год. попол. і о 8. год. вечєром, Що пятницї High-Life представлєє. Бїлєти вчаснїше можна купити в конторї Пьєона при ул. Кароля Людвїка ч. 9. З куплєним бїлєтом на фотєлї, льожї і 1-риднї крїсла можна їхати даром на представлєнє омнібусами Кольосєю, які ждуть коло Вїдєньської каварнї.